

MÁRIA MAGDALÉNA

(Regényrészlet)

PAVLE ZIDAR

Most házas vagyok. Szerencsés, szerencsétlen? Ki tudja. Nekem úgy rémlik, hogy szerencsétlen. Az az érzésem, hogy mások szerencsésebbek voltak a válogatásban és a választásban. Persze, mindegyikünk ezt gondolja a másikról. Irigykedünk egymásra. Tőlem biztosan a férjem hivatását irigylik. Én másoktól egy-egy szoknyát, táskát, függőt, gyűrűt.

De a házasság lassan mégiscsak unalmassá kezd válni. Hiszen munkád van, ha éppen akarod. Moshatsz és vasalhatsz egész áldott nap. De nem robotolhatsz a végtelenségig. Meglátogatod iskolatársnódet, aki három évvel előtted ment férjhez. Ő még jobban örül neked, mint az előbbi. Mindjárt hangosan gondolkodni kezdtek, mi változott meg rajtatok: ő nagyon megváltozott, vékonyabb lett és ezért szebb is...

— Szebb, persze! — utánoz, és nevet.

Számára most én is valami egészen más vagyok. Alig ismert rám, amikor beléptem. Először is nagyobb, szebb és igazibb nő vagyok neki. És „klassznak” mond. Mm, vesz szemügyre. Piros körömcipő, csettint, új ruha. Hol, csak hol szerezted ezt a mintát?

Szinte kellemetlen, annyi újat fedezett fel rajtam.

Azután: az arcvonásaim. Azelőtt inkább érzéki ajkaim voltak, most persze olyanok, mint a Grazia-ban. Érett és intelligens. — Én pedig — mutatja csípőn alul — látod, mint egy közönséges cselédlány. Nincs mit magamra szednem. Ó, mondtam neki, ilyen szép alakkkal nem nehez öltözködni.

— Nem — ismétli. — Persze, igazad van. Az ilyen deszkára, mint én, csak valami pelenka illik.

— Neem! Ó, Mimi! — erősködöm. — Ne beszélj így!

— Mondd meg őszintén — kérlel —, hogy milyen vagyok neked. De igazán, őszintén!

— Van, van valami — mondom megilletődve —, van benned valami, ami azelőtt nem volt. Olyan barokkos vagy, és ez neked olyan jól áll, hogy el sem képzeled. Nagyon szép nyakad van. A rövid hajad pedig fiatalra és kislányossá tesz. Síkkes vagy!

— És a lábaim? — kérdezi.

— Nem tudom — nézed.

— A szüléstől — mondja szomorúan.

— Nem, nem vastagok — nyugtatom meg.

— Elég, ha azt mondd, hogy nem, akkor tudom, hogy igen —

fordult el tőlem. Szeméből bársonyos puhaság sugárzott. Látod a könnyeket. De visszatartja. Lenyeli keserű könnyeit!

— Te — kíváncsiskodik, és mosoly futja át bánatát. — Hallottam, hogy jogászhoz mentél.

Bólintok.

— Boldog vagy? — kérdezi kutatóan.

— Ahogy vesszük — adom a gondtalant. — Hiszen tudod, hogy van ez.

— Tudom — mélyed magába gondterhelten. Ábrázata megkomolyodik. — Mit, mit kellett megérnünk! — sóhajt föl. — Almaink! Na, de neked még nincsenek gondjaid?

— Még nincsenek, Mimi, de az egész egy unalom.

— Unalom, persze — hagyja jóvá. — Az egyhangúság, ez öl meg bennünket. Reggel a lábas, délben a lábas, este a lábas. Vagy mint a régi időkben: kukoricamálé, kukoricakenyér, kukoricapogácsa. Mindig ugyanaz.

— Hiszen dolgoznék — mondom dühösködve — mindent, érted, de ezért se köszönet, se jó szó nem jár, amikor az uraság hazajön a hivatalból. Szépen helyet foglal az asztalnál, érted, eszik, dumal valamit a törvényekről, azután pedig beveszi magát a kaucsra, kezébe veszi a Delót és olvassa az elejétől a végéig.

— Tudod, hogy jól áll neked, ha dühösködsz?

— Miért ne dühösködnék — adom a szigorút, és érzem, hogy előt a melegség.

— Nem — vált át a barátnő —, igenis szép vagy így. Egyszóval: megérdemled a bűnt.

— Na, ugyan! — ellenkezek.

— Mit? Talán nem így van?

— Te is megéred a pénzedet — vágom vissza. — Az igaz, hogy egy árnyalattal fáradtabbnak látszol, de a szülés minden nőt megszépít.

— Te, ez aztán igaz! — kezével az asztalra üt. — Olyan tökéletesen jól érzem magamat, hogy akár még egyszer szülnék. De nem fogok! — komolyodik el. — Nem vagyunk egymásnak valók. Jellemben, tudod. Rossz a jelleme. Minden dolenjjskói ilyen. Szeretnék még két-három gyereket. Ezt neked, barátocskám, mondtam neki, velem aztán nem, amíg ilyen leszel!

— Hát nem egyeztek? — kérdeztem.

— Nem! — kezdett kioktatni. — Hiszen igyekvőnek igyekvő. A férfi-munkában kitesz magáért! Intelligens is. Túl sokat tud. De semmi gyengédség — mondta elszoruló hangon, és szemei elködösödtek. — Semmi, érted. Az ember hazajön abból az iskolából fáradtan, mint egy igásló. Nem is a gyerekek strapálják le, hanem azok az örökös konferenciák és az iskolaigazgatók. Vigyázz, az isten szerelmére, kérlelem, vigyázz már egy kicsit, nem látod, csupa hamu a padló; a csikket, tudod, egyszerűen csak eldobja. Pedig mondom neki. De ő csak tovább, a végén meg én is így teszek. Tudod — ingatta a fejét, és arcát szégyenkezve fogta kezei közé —, a dolenjjskóikkal ne kezdj; örülj, hogy nem ismered őket.

— Várj csak, várj csak — intett hallgatásra —, ez még nem minden. Azért nem akarok gyereket, mert ott fogom hagyni. Kisiút, egyetlen kisiút szereznék, érted, és élnék egyedül. Ó, szépen élhetsz a gyerekeknek. Dolgozol érte, jössz, amikor jössz, és szabad vagy!

— Megmondom neked — mondta titkolózva —, valaki jár utánam. Biológus! Arcban olyan, tudod, mint valami kislány — erősödik fel a hangja. — A beszéde pedig olyan reszkető, mintha darát szítalna a kanárimadaraknak. Oh, Minkica kolléganő — kezdte utánozni —, olyan üde máma. Jól aludt az éjszaka, nem? Mint egy falat kenyér! Ham, kinyitom egyszer a számat, és az enyém lesz.

Nevetnünk kellett.

— Így beszél, így ám — hangja az öröm kifejezésével vegyült. — Pontosan így! És képzeld, már virágot is hozott. A férjem egyáltalán nem hitte, amikor megmondtam neki. Neked, virágot, nézett rám, kicsoda? Ugyan-ugyan! Miféle fajankó? Jól van, mondtam, ha fajankó, akkor az én dolgom, hogy miféle. És faképnél hagytam, érted, fogtam a gyereket, és elmentünk sétálni. Megyünk, énekelünk, virágot szedünk. És egyszer csak jön. Egyedül — magyarázta fojtott hangon. — Herbáriumot gyűjt az iskola számára. Ó, hát maga az!, csodálkozik el, amikor találkozunk. A kisfiával? És mit szednek? Nézd, hajol le a gyerekekhez, ez kikerics, ez árvacsalán, ez hermelika. Ez így és így szaporodik, emez meg spórákat szór, mint a páfrányok.

— Szerelmes beléd? — kérdeztem.

— Fűlig — vágta rá. — Jön utánam, mint kecske a sóra. A férjem pedig: Ugyan ki az, mondd már, mutasd meg már egyszer! Ugyan ki az, te bűnbánatos csoroszlya, ki könnyörült meg rajtad? El sem hiszi! — tűnődött el.

— Nem féltékeny?

— Ő? — csodálkozott. — Hiszen ez az, érted, ez megy az idegeimre. Ha hazahoznám, akkor sem mondana mást, mint: Na, hova tetted a „lapokat”?

— Jé! — bámultam rá. — Csak látnád nálunk. A Delo, az az istene. És egész hónapra megbékül, ha valami jó pléhmuzsikát vagy egy jó politikai beszédet hall.

— Az enyém szintén! — adott nyomatékot a kezeivel a szavainak a barátján.

— Hát nem furcsák?

— Tudod, engem az sértett meg a legjobban, de igazán megsértett, úgyhogy nem bocsátom meg neki, még ha térden állva is könyörög, hogy azt gondolja, igazán csak könyörületre vagyok méltó. Én! Könyörületre! Tudod, ilyenek a dolenjškóiak! És meg is mondtam neki. — Aha, mondta erre; éppen ott ült, ahol mostan te, a dolenjškóiak a májadat rágják. Jól van. Holnap majd a fejemre kenek egy kiló brillantint, mint nálatok szokás Primorskón, aranypántos mokaszint húzok, és milicistaövet kötök magamra.

— Ilyen ő — szakította félbe váratlanul.

— És te, még semmiről sem beszéltél — vidult föl ismét. — Olyan vagy, mint az érettségén. Fialatos-leányos. Friss. Szinte kár, hogy te is belekezdted. Megértő legalább?

— Hát — tétováztam —, megértő, egyelőre legalábbis.

— Persze — szegezte rám tekintetét enyhén összehúzott szemekkel —, hiszen még mézízú vagy. Várj csak, hogy megnyaljon! Azután majd meglátod. Lovak ezek. Semmi, de semmi tekintettel nincsenek arra, mikor és hol szellentik el magukat.

Ismét nevetésben törtünk ki.

— Hát talán nem igaz? — nevetett ingerlékenyen. — Minden úgy lesz, ahogy neked megjósoltam. Semmi megértés nem lesz benne.

— Hiszen már most sincs — mondtam elszomorodva. — Önfejj egy kicsit.

— Mind ilyen — mondta a barátnőm, és rám nézett.

— Azt tesz, amit akar! — mondtam.

— Mi vagyunk az áldozatok! — beszélt elmerülve, és a padlóra szegezte a tekintetét. — Ők pedig, biztosan tudom, kihasználnak minden alkalmat.

— Jaaaaajj, csak meg ne halljon bennünket valaki! — kezdtem ije-dezni.

— Ó? — kérdezte, és a férjére gondolt. — Nem, az nem hall, az süket lett rám.

— Hol van hát? — kérdeztem óvatosságból.

— Már egész héten valamiben sántikál — válaszolt gyorsan iskola-társnőm, mintha már mindent tudna. — Mindent tudok. Már har-madik napja, hogy délután nincs idehaza. Gyűléseik vannak, ezt adja be nekem. A harmadik napja már! — pislogott szemével. — Ó, nem szólok neki, ha még egy hétig is ülésezik a munkástanács! Nem bá-nom! Az igazság az, hogy valamelyik kurvánál van. A múltkor is ami-kor kizártam, a munkástanács volt a hibás.

— Ilyesmiket gondolnak ki? — álmélkodtam el.

— Ilyet, ilyet — mért föl jelentősen tekintetével. — Ó, ez még mind semmi. Várod az ebéddel, a vacsorával, ő pedig éjjeli fél egykor állít be. Hol voltál, kérdezed, igaz, nem valami vidáman. A, kiabálni azt megtanultál!, kontrázza, és félretolja az ételt. Ezt érdemeltem meg. Ezt, gurultam dühbe, ha nem mondd meg, hol voltál. Rendben van, teszi a flegmát, és nyugodtan vetkőzni kezd. Úgy kezd sorjában, mint-ha csupa aranykópés lenne, amit mond, az enyém meg badarság. Ezt nem felejtsem el. És megy. Aludni! — fejezte be röviden.

— Te pedig — nézett rám —, csak állsz, érted, mintha odaszögezték volna.

— Nem!

— Na, megéred még — bólogatott. — Van, hogy egész hónapban feléd sem néz. Pedig magad is tudod, mennyire kell a nőnek a férfi, ha egyszer belemelegedik. Megbolondulsz! Az idegeid odavannak. Tu-dod, mi lekéstük az életet. Akkor, amikor az úrnak tetszik, neked nem; hiszen tudod, a nők lassabban melegednek be; amikor pedig te bele-jössz, a férjednek megy el a kedve. A rövidebbet úgyis te húzod, ha egyszer nőnek születtél.

— Ez pedig igazán szörnyű — mondtam. — Ettől, tudod, már most félek. Érzem, hogy valami hasonló, valami mélység már van közöttünk — tettem hozzá.

— A férfiak gyorsan betelnek a házassélettel! — jelentette ki.

— De miért van ez? — érdeklődtem.

— A férfiakban — ráncolta össze homlokát —, bennük — fordította félre a fejét, mintha hallgatózna —, a férfiban van valami állati, ős-eredeti, amikor nemiségük feléled. Megfeledkeznek a hűségről. Fütyül-nek mindenre, amit akár szóban, akár írásban megígérték neked. Nem kötelezi őket sem a gyűrű, sem a gyerek, sem az asszony. Mennek, mint az ózbakok. Mennek a maguk rétvükre, s akárkivel párosodná-nak, aki erre kapható.

— Te, várj csak! — fogott el a félelem. Egy jó adag félelem. — Mik vagyunk mi, állatok? Csorda?

— Még annál is rosszabbak — bólogatott. — Ott legalább dátumok, évszázkok szabályozzák a vak és elszabadult ösztönöket, a férfiakkal pedig ez az állandó csillaguk, s a tetejébe még a vezércsillaguk is. Ők mindig akarnának és mindenkivel. Az csak világos, hogy nem valami öregasszonnyal vagy negatív szépséggel.

— De lehetséges ez?

Elnevette magát:

— Drágám, ugyan hol élsz?! Nyugodj csak szépen bele, hogy a férjecskédnek egy szép napon elege lesz belőled. Egészen eddig — emelte a kezét a feje fölé. — És ha még annyira is akarna, nem bírna. Vársz majd a könyörületére, mint én is. O, ezek az urak! Ha pedig úgy jön, egyszer-mászor még megkönyörülnek feleségükön. És az egész, amit még összehoznak, igazán csak könyörületre méltó.

— Ha így van... — mondtam —, ha már így van, akkor minden el van veszve. Az enyém, a tied, mindenkinek az élete.

— A házasságban mindenké — pergett a nyelve. — Én annyit gondolkodtam ezen, hogy már belezavarodtam. Ide figyelj: minden állat-tankönyvben külön fejezet foglalkozik velünk, mint magasan fejlett emlősökkel. Összes többi emlősrokonunkkal egyetemben azzal az egyetlen céllal jöttünk a világra, hogy szaporodjunk. Hogy a fajt fenntartsuk. Ahhoz, hogy fenntarthatd magad, csak enni kell és szaporodni. Nem pedig dolgozni és tanulni meg szakképesíteni magadat! Rokonaink közül egyetlenegy se: a bálna vagy a medve se fejlődött a tapasztalatok emlékezeti leszármása irányába. Az egész intelligenciájuk szigorú ösztönükben van. Bennünket pedig eltemetett a munka. Mert a munka tökéletesedést jelent. A munka differenciált bennünket karrieristákká. A munka ugyanis szervezést követel, ez pedig rendet. Ezért a házasság a fegyelem szüleménye, és a monogámia a természet meghamisítása. A mi meghamisításunk! Igen, és minden havibaj egy genocid. És a tanulás büntett.

— Miért lenne a havibaj... büntett? — kelttem ki magamból. — Ez talán mégiscsak a természettől való, hogy a nő minden hónapban megtisztul.

— Nem! — vágta rá oktató hangon. — A megtermékenyülés, az a természetes. A faj fenntartása. Kilenc hónap leteltével szülni és ismét teherbe esni. Egyetlen nőnek sem volna szabad, hogy havibaja legyen, ha már nő. A havibaj a civilizáció kényszere. A természet pedig, világos, megint egy egészen „természetes” következménnyel válaszolt a civilizációra: a klimaktériummal.

— Az nem lehetséges — mondtam —, vég nélkül csak szülni, szülni a gyerekeket. Mint szüleinknek szülei tették.

— Azok az őseink — mondta — még a legrendesebben éltek. Nem ismerték sem az idegességet, sem a frigidiséget. Számukra természetes dolog volt, hogy szüljenek, ma vicceket mesélünk arról, hogy akkori-ban a férfiak a drága világítás miatt kénytelen-kelletlen gyerekeket csinaláltak. Hát nem éppen így van. Viccnek ugyan megjárja. Bennünket, vagyis engemet, tégedet, csak a magas fokú civilizáció szakított el a tradícióktól. Vagy más szavakkal: az igényesebb létfenntartási körülmények. Ma nem azért szülsz gyereket, hogy a fajt biztosítsd, hanem

hogy minél jobb hivatása legyen. Hogy magas képzettséggel rendelkezzen. Hogy ennek vagy annak a hivatásnak a doktora legyen.

— Hányszor hallom, drágám, a szülői értekezleteken, hogy a szülők örömeiket fejezik ki, mert gyermekeik tehetségesebbek náluknál. Mert tudják ezt vagy amazt, amit a szülők nem tudnak. Nem, nem annak örülnek, hogy utóduk van, akiben folytatódik vérük. Ennek csírája az emberekből többé-kevésbé már kivészett. Fölöttébb boldogok viszont, ha gyerekiük irigylésre méltó és sokat ígérő. Ma nem annyira a folytatásról, a fenntartásról, mint inkább a magasabb képzettségről van szó. És ebben van az ember élete elpackázva. Ezért bosszantó nekem ez a hivatás, hogy — tanító. Itt olyasmit cselekszel, ami, szerintem, büntettet jelent az ember küldetése ellen. A célszerű munka az embert elidegenítette az állattól, elsősorban pedig saját magától. A munka hierarchizálta az embert. Az ember isten akar lenni. És lesz is.

— Nézd csak — fordított egyet a kezefején, mintha belőle olvasna —, az állatvilág szaporodása még sok mindent megmagyaráz nekünk. Megmondja, hogy az első és az egyedüli csak a faj. Az állatok is tudnak dolgozni, de csak annyit, hogy biztosítsák a fődelet a fejük felett és a mindennapi kenyeret. A mi munkánk is kezdetben csak erre szorítkozott. Később, a beszerzés racionálisabb módszereinek elsajátításával, azaz a természet megkerülésével fejlődöttünk és alárendeltük magunknak a természetet. Ma már istenség vagyunk fölötte. De térjünk csak vissza a szaporodáshoz. A természetben nincsen monogámia, ritka példák kivételével. Vannak olyan vidékek, ahol a civilizáció ereje csak látszat, és ott tanúi lehetünk a többnejűségnek és az ambíciók nélküli szülésnek. Ott sem a férfit, sem a nőt nem terhelik morális előítéletek, mert, a mi felfogásunk szerint, az őállapotban vannak. Céljuk, mint már mondtam, hogy minél több gyerekiük legyen. Ilyen a Dél. Az egész világon. Természetesebb és emberiesebb az Északnál.

— Észak! Északnak szerveződnie kellett, mert a munka erre kényszerítette. A munka rendet és időt követel. Födél alá és kenyérhez nem egykönnyen lehet jutni Északon, ha több száj van a háznál. És mert a rend, mint az új emberi közösség alapja, kezdetét vette, a rendből intézmények is sarjadtak, mint az iskolák is, amelyek az embert mint emberi emlőst felfüggesztik és mint emberi istenséget megformálják. És ez az átkozott rend hozta meg a halálig tartó házastársi hűséget is, meg ezzel együtt az erkölcsi visszasságokat.

— Mik vagyunk manapság mi? A férfiak a rájuk jellemző szellemükkel kiirtanak mindent, ami a legtermészetesebb. Nézd csak meg jól az emberedet, mit érez saját gyermeke iránt, amikor az még állatocskához hasonló! Amikor még artikulátlanul ordít és összepiszkítja magát, mint ahogy az állatok maguk alá piszkítanak az istállóban.

— Mit érez! Idegenként fogja kezelni. És csak akkor, amikor emberi isten alakját kezdi felvenni, amikor mozdulataival, beszédével és az első kulturális és higiénikus szükségleteivel kezdi meghódítani a világot, csak akkor érzi a férjed sajátjának. Te pedig már az első pillanattal, amikor még embrió, kis emlősnek fogod érezni. Mint a faj folytatását. Már csak ez marad meg nekünk az őállapotból. Ez az érzés. Minden más . . . A többi szörnyőség.

— Elválók! — böktem ki magamból kikelve.

— Elváltasz? És mi lesz aztán? Mit kezdesz ebben a svábosan rend-

szerető világban? Kurvának nyilvánítanak. Kiközösítenek! Elpusztulsz mint emlős. Mint a kutya. Bennünk lüktet ugyanis, ezt ne feledd, a család találmányának több ezer éves tradíciója.

— Az előbb a havibajt természetes következménynek mondtad, emlékszel? Végeredményben az is, hiszen egyik nemzedékről a másikra megy át ez a nyavalya. Márpedig igaz, hogy a civilizáció kényszerítette rá ezt a nőkre. Meg egyébként is: elvégezted a középgazdaságít, ugye? Ilyen képzett lelkülettel nem bocsátkozhatsz bele az asszonyiség ós-állapotának elemzésébe. Mit tudhatod, milyen hatalmat adott nekünk a testi és a lelki rend. Még akkor is, ha egytől egyig mindannyian a mellett volnánk, és nemcsak a kevés számú Rousseau-k és Tolsztojok, hogy térjünk vissza a természethez, lehet, hogy még akkor sem kerülhetnénk többé abba az állapotba, amelyből jöttünk. Túlságosan mesterségesen kezdtünk táplálkozni, túlságosan szakítottunk azzal, amit ma hatalmunkba kerítettünk. Elvesznénk. A vissza vezető úton, biztos, hogy kipusztulnánk.

— Most vagyunk, amik vagyunk. Innen még csak a szellemhez emelkedhetünk fel. A tökéletességig. Lassan, de biztosan haladunk e cél felé. Hogy elérjük-e? Az uram azt állítja, hogy már olyan tökéletes vagyok, hogy teljesen mindegy, vagyok-e vagy pedig nem. Hogy ő engem többé nem hiányol. Csak a lármából és a hisztériából tudja még, hogy vagyok. Ha valahogy kultiválódhatnék, s még ezt is elveszíthetném, neki a legmegfelelőbb asszony lennék.

— Te — mondtam neki —, tudod, hogy nem érdemes gondolkodni ilyesmikről. Az ember megbolondul, ha végiggondolja mindezt. Ami van, az van. Most inkubátorban vagyunk.

— De hát én sem gondolkodom — fordult el tőlem a barátnóm —, mindezt az a biológus mondta él nekem. Ez, amit most elmondtam, nem mind az enyém.

— Csodálatosan tud elmélkedni! — mondta, s közben megrezdült az álla. — Csak túlságosan, túlságosan gyengéd. Elképzelem, ha egyszer igazán hozzálátna a „falatjához”, széttörné azt a csodálatos szájacskáját. Kár érte, hogy ilyen csupa psziché. Teljesen áttetsző. Keresztül látni rajta. Az ilyenbe, tudod, igazán kár belekóstolni. Édes, az igaz, de csak édes.

— Akart már valamit?

— Ó, ó — borzolódtott föl barátnóm —, hiszen tudhatod, hogy a férfiak csak ezt akarják. Persze, hogy akart.

— Nézze, kiáltott föl, amikor egyedül voltunk, és a blúzomról elpöccintett egy hajszálat.

— Ne mondd — buggyant ki belőlem a nevetés.

— Én pedig kifeszítettem magamat, csak azért is, úgyhogy melleim illata az arcomba szállt.

— Szép emlői vannak!, mondta, és kancsalul nézett, mint egy rövidlátó.

— Így mondta neked?

— De ezt úgy mondta, tudod, azzal a pszichés ajkaival, melyben sem vér, sem vágy nincs, mintha a fiacskám, aki még csupa tejszagú, bökte volna ki: Mami, te is szoktál ízélni?

— Persze hogy, válaszoltam volna a fiacskámnak, de így csak züllött alakok, a rablók meg a gyilkosok szoktak beszélni, mi pedig úgy fejezzük ki ezt, hogy szeretni szoktuk egymást. Neki — a biológusnak

— pedig ezt mondtam: Á, a melleimet gondolja? Igen, igen, a melleit, javította ki gyorsan. Ez pedig nagyon jól illett az ő szép szájához.

— És azután?

— Aztán, aztán — nevetgetnékje támadt, s a ruhája a mellén csaknem felforrott, mint a tea —, aztán pedig ezt mondta: Mmmm!

— Mi az — mondtam neki —, szeretne velem?

— Magával, igen! — mondta forrón.

— Na, hallja, szomorodtam el, olyan jó véleményem volt magáról. Mit képzelsz magára! Én férjes nő vagyok.

— Én pedig azt gondoltam, válaszolt letörten, hogy boldogtalan, hogy nincs öröme a házasságban. Láttam magával azt a neandertálit.

— Á, a férjemet?, kérdeztem.

— Igen, mondta.

— No, feleltem neki, nem is olyan rossz, amilyennek első pillantásra tűnik. Elég rendes. Nagyon szorgalmas.

— Aha, mélyedt el gondolataiba. Tudja. De megcsókolni sem engedem?, kérdezte, és kifelé tekintett az ablakon.

— Ó, ó, mondtam, messze vagyunk még a csókoktól. Vigyázzon, merevedtem meg, az igazgató jön! És úgy eltűnt a közelemből, mintha elfűjták volna.

— Szent egek!

— És én, a számár, tudod, hogy nem tudtam magamban tartani a titkot. Mit tudom én, mi esett belém? Megmondtam a férjemnek. Tudod, azt hittem, aljasság tőlem, ha nem mondom meg neki. A férjem meg: először tetőtől talpig végigmért. Aztán pedig: Jó fantáziád van!

— Nem hitt neked? — nyögtem ki szorongva.

— Nem! — szabadult fel a barátnőm hangja és keze is. — Egy szót se. Ne!, szakított félbe, amikor részletesebben szándékoztam beszélni erről. Nem látod, hogy olvasok? Elhallgattam, és a hosszú nyelvemet harapdáltam. Harapdáltam, és gondolkodtam. Aztán, hogy letette azt az utálatos Delót, megint csak rákezdtem. Te, mondtam neki óvatosan és ártatlanul, mit tennél te, lennél szíves megmondani, ha valamelyik nő így megkönyékezne?

— Hja, nevette el magát, szaladnék hozzád elmondani!

— Talán csak nem?

— Ó, ide figyelj, az ilyen dolgokat nem verik nagydobra. Ezt csak te csinálod.

— Te pedig, persze...

— Persze, persze! Igen. Behúznám, és bölcse hallgatnék, hogy még egynéhányszor sikerüljön.

— Á, ez hát neked a házasság, robbantam ki. Kurválnodni!, keltem a magam védelmére. Hogy beszélsz te velem, mi vagyok én neked!?

És az úr — persze, ezt már nem nyelhetette le — (kiabálni kezdett:

— Elhallgass már! Te kurválnodsz, nem én. Téged környékeznek, nem pedig engemet. Biológusok!, gúnyolódott.

— Magamon kívül voltam. Világos, csapdába ejtett. Hiszen én fecsegttem ki. Ostoba! Hát nem voltam ostoba? Ó, hogy evett a fene, ó, megváltóm, várj csak!

— És te, fordultam hozzá lélegzetviasszafojtva, te talán ártatlan bárányka vagy? Na, dobjál meg csak követ!

— Te is jóval kezdted — ordított —, kővel! Mikor hallottad ezt a templomban? Kő! Nem mondom, nem rossz!

— Akkor pedig jársz a nőkhöz! — visitottam el magamat.

— Ki mondta, hogy nem!, mondta nyugodtabb hangon.

— Hát így, rökönyödtem meg.

— Így, igen, nézett rám. Talán neked nincsenek?

— Nincsen senkim!, bömböltem.

— Hát akkor ki csókolgat ott az iskolában, az irodában vagy mitek van? Ki?

— Senki se!

— Mondd ezt másnak, krákolta kárörvendően. Aki ilyesmiről beszél, az nem marad a beszédnél. Ma beszélsz, holnap már csinálod.

És akkor, amikor ezt kimondta, valami átvillant bennem. Igaz is, adtam neki igazat magamban. Meglesz. Abban a pillanatban alábbszállt a düh, a fájdalom és a zokogás görcse bennem. Megteszem. Megtesszük ismételttem.

— Valamire azért mégiscsak kioktattál, mondtam a férjemnek ké-sőbb, teljes nyugalommal.

— Hála istennek, válaszolta, azt gondoltam már, hogy életed végéig a népiskola padjaiban fogsz ücsörögni.

— Hagyd abba, mondtam vészjtjósló nyomatékkal.

— Ó, fordult hozzám ismét sértően. Hagyd már abba ezeket a pedagógiai fogásaidat!

— És most már többé nem hajtogatom, nem fenyegetőzöm, nem kiabálok, hanem élvezek.

— Igazán? — néztem nagyot.

— Igazán — mondta gátlástalanul.

— Kivel?

— Ugyanazzal, aki felvilágosított, hogy mik voltunk valaha és mik vagyunk ma.

— Nem rettegsz, hogy valami kitudódik?

— Kitudódik minden — legyintett a kezével —, persze, hogy kitudódik minden ebben a kis országban. Szlovénföldön nincsen egy bokor, ahol elrejtethném vagy elpalástolhatnám bűnömet. És aztán! Mindenki-nek van valami a lelkén.

— Én — mondtam, és nyugtalanság fogott el —, nekem nem lenne többé nyugalmam a férjem mellett.

— Megszokod, kedvesem, mindenhez hozzászoksz! Az ágytakaró min-dent eltakar, nemcsak a pucér testet. Most még jobban szeret — már-mint a férjem, most szüntelenül azért harcol, amit a biológusnak engedtem át. A lelkemért. Én pedig vele az övéért harcolok, amit, isten tudja melyik munkástanácsban hagyott el.

— Így van ez — fordult felém: — Mizéria az egész, mihelyt valami-n nemed van.

— Nem, mert ezt mégiscsak valahogy el lehet rendezni. Nem hittem volna, hogy a házasságban minden, de minden képtelenség.

— Baricám! — kezdte újra szomorúan. — Sívár világ ez a házaseslet; arannyal, ezüsttel trágyázhatod, belőle továbbra is csalánkóró sarjad-zik. Hiszen mindannyian megpróbáljuk, mindenki-ben megvan a jó-indulat, mindenki beleadja a szívét-lelkét ebbe a „földbe”, pedig ter-méketlen ez a föld. Ez a föld se többet, se kevesebbet, az életedet akarja. De erre csak akkor jössz rá, amikor már a házasság olyan,

mint egy sárkány, mint egy hétfejű sárkány. És az ember az életét is rátenné, ha aztán valamivel igazán jobb lenne — neked, a férjednek is —, de nem; még a halállal sem szűnik meg fenyegetni az embert az üresség és az elveszettség nyúga.

— Bocsáss meg — kezdtem búcsúzkodni. Igazság szerint pedig anyyira összezavarodtam, hogy szinte betege lettem. Barátnómmal egyre inkább süllyedtünk a semmibe. Én is belekóstoltam az életbe, de számomra még gyümölcs íze volt, nem pedig a temetési koszorúkra emlékeztetett.

Elbúcsúztunk. Ő ment vissza a saját poklába, én pedig ki, az életbe, amelynek égő szénfüst szaga volt.

Odakint a sötét éj nehezedett rám. A lábamat jéghideg járta át. Lépteim a járda visszhangjával árasztottak el.

Mi lenne, villant fel bennem, mi lenne, ha valaki most hozzám lépne?

Futni kezdtem.

Konc József fordítása